

Organisasjon for Norske Fagskolestudenter

Deres ref:

Vår ref: 2109-02

Dato 08.03.2021

Innspill - Strategi for desentralisert og fleksible fagskoleutdanning og høyere utdanning

Organisasjon for Norske Fagskolestudenter (ONF) takker for muligheten til å komme med innspill til strategi for desentralisert og fleksible fagskoleutdanning og høyere utdanning.

ONF er bekymret for at høyere yrkesfaglig utdanning nok en gang blir glemt. Både i NOU 2020:15 og 2020:12 blir fagskolen knapt nok nevnt. Det virker for som, for ONF, at ambisjonene har vært å skrive en tekst som handler om Norge, men at man har latt de praktiske, yrkesfaglige utdanningene og kvalifikasjonene blitt en fotnote. Når det nå skal lages en strategi for desentraliserte og fleksible utdanninger håper vi at fagskolene skal komme til rette som en viktig arena for nettopp desentralisert og fleksibel utdanning.

Fagskolene leverer i hovedsak desentraliserte og fleksible utdanningstilbud i tett samarbeid med arbeidslivet. For at Norge skal klare å dekke inn behovet for kvalifiserte fagarbeidere i dag og i fremtiden er det avgjørende å se fagskolen som en viktig leverandør av livslang læring. For å få dette til er det avgjørende at antall studieplasser økes.

Fagskolestudentene er ofte eldre enn UH-studentene og har ofte yrkeserfaring. De beholder ofte jobbene i større eller mindre grad samtidig som de er studenter, og heltidsstudenter som ansettes etter endt utdanning kan bidra med ny kompetanse på arbeidsplassen, uten ytterligere opplæringstiltak.

Generelle merknader

Den siste tiden er det iverksatt og foreslått en rekke gode grep som bidrar til at flere kan ta utdanning, og desentralisert og fleksibel utdanning. Blant annet er det gjort lettelsener i aldersbegrensninger i lånekassens reglement i tillegg til foreslåtte endringer i forskrift om utdanningsstøtte slik at beregningsmetoden for hvor lenge en deltidsstudent kan få lån og stipend samsvarer med belastningen og ikke kalenderår/semester.

Videre er ONF svært positive innføring av utdanningsstøtte til fagarbeidere som et insentiv til livslang læring, og foreslåtte endringer om å kunne kombinere utdanningsstøtte og dagpenger. Disse gode ordningene mener vi vil føre til at flere velger å ta en høyere yrkesfaglig utdanning, og at det blir mer tilrettelagt for arbeidstakere som er etablert med eksempelvis familie og andre forpliktelser.

For å løse utfordringen med et stadig mer krevende arbeidsliv og få flere til å ta utdanning som arbeidslivet trenger må det satses på fagskolene i større grad. Utdanningstilbud i HYU kommer som konkrete bestillinger fra arbeidslivet og krever ingen ytterligere opplæringstiltak. Arbeidslivet får nytte av fagskolekandidatens kompetanse med en gang. ONF er derfor positive til de signaler som kommer frem om at det settes søkelys både på nasjonalt og fylkeskommunalt nivå i strategien.

Organisasjon for Norske Fagskolestudenter
Kolstadgata 1
0652 Oslo
post@fagskolestudent.no

Telefon
458 42 743
Org nr.
988 804 094

Organisasjon for Norske Fagskolestudenter

Vedrørende begrepene høyere utdanning, innebefatter dette både høyere akademisk utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning. ONF anbefaler gjennomgående bruk av begrepet høyere yrkesfaglig utdanning (alternativt: HYU). Strategiens foreløpige navn, «... fagskoleutdanning og høyere utdanning» virker derfor noe pleonastisk, ettersom høyere utdanning inkluderer «fagskoleutdanning». Et bedre navn kunne være «Strategi for desentralisert og fleksible yrkesfaglig og akademisk høyere utdanning». Det viktigste er likevel at det i selve strategien kommer frem hvilket utdanningslag det er snakk om.

Innledning

Organisasjon for Norske Fagskolestudenter (ONF) er en organisasjon for fagskolestudenter i Norge, og representerer rundt 20 000 studenter. Våre betraktninger dreier seg i hovedsak om fagskolesektoren og det som påvirker fagskolestudentene.

På nasjonalt plan er det viktig å iverksette en forutsigbar opptrappingsplan. Opptrappingsplan er omtalt i overskriften «God leveranse av fleksible og desentraliserte studietilbud i HYU». Videre må det vurderes om fagskoleutdanningene plasseres på et fornuftig nivå i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR). NKR diskuteres i andre fora, men nevnes for ordens skyld kort.

Vedrørende spørsmål om hva som skal til for at det blir enda bedre tilrettelagt for at studenter skal ta utdanning fleksibelt, har vi vektlegge fagskolen som arena for videreutdanning, og svarer ikke på grunnutdanning. Innspill til dette spørsmålet finnes under overskriften «Bedre tilrettelegging for fleksibel videreutdanning ved fagskoler».

Det bes om innspill på flere spørsmål der ONF mener at økt fokus på, og en styrking av eksisterende samarbeid kan svare ut mye av utfordringene. På fylkeskommunalt plan må fagskolene prioriteres i regionenes kompetansepolitikk. Dette gjelder effektiv finansiering av studiene, i tillegg til å tilrettelegge for meningsfylt samarbeid. Innspill til spørsmålene under er derfor besvart samlet under overskriften «Samarbeid»:

- Hvordan kan regionale aktører bedre koordinere sine samlede behov for ny kompetanse?
- Hvordan kan fylkeskommunen og organisasjonene bidra til å øke graden av fleksibel og desentralisert utdanning?

God leveranse av fleksible og desentraliserte studietilbud i HYU.

Det bes om innspill på hvordan man kan sikre god leveranse av fleksible og desentraliserte studietilbud innen HYU. I det følgende vises det til behovet for en forutsigbar opptrappingsplan for studieplasser i sektoren. I tillegg bør det vurderes en strategi for hvor studiene skal plasseres, og hvordan man skal identifisere behovet i arbeidsliv som ikke i dag er tilknyttet fagskoler.

Videre bør man vurdere plasseringen av fagskoler i NKR. Temaet er kun kort dekket i dette innspillet.

Opptrappingsplan

Organisasjon for Norske Fagskolestudenter
Kolstadgata 1
0652 Oslo
post@fagskolestudent.no

Telefon
458 42 743
Org nr.
988 804 094

Organisasjon for Norske Fagskolestudenter

I Meld. St. 9 (2016-2017) påpekes det at deler av den totale studentveksten må komme i fagskolesektoren og at fylkeskommunene må satse på høyere yrkesfaglig utdanning. ONF er svært opptatt av at tilskuddene til fagskolene over statsbudsjettet økes. Grunntilskuddet på 80 prosent må økes og differensieres etter reelle kostnader på de ulike studietilbudene. I dag er grunntilskuddet for lavt i forhold til kostnadene og ONF er bekymret for at det kan få uheldige konsekvenser for utdanningskvaliteten.

En forpliktende opptrapping av fagskoleplasser er helt nødvendig for å kunne bygge opp relevante fagskoletilbud over hele landet. Uten nødvendige ressurser gjennom en forpliktende opptrapping forsvinner forutsigbarheten og mulighetene til å planlegge. Fagskolene er avhengig av nok midler for å kunne bygge ut tilbudene i tråd med samfunnets og arbeidslivets behov for kvalifiserte fagarbeidere.

NHOs kompetansebarometer for 2019 peker på økt etterspørsel av kompetansebehov på fagskolenivå hos over 50% av bedriftene i undersøkelsene. Dette følges opp blant annet gjennom regjeringens tydelige ambisjon om flere fagskolestudenter gjennom bla Meld. St.9 (2016-18) *Fagfolk for fremtiden*. Også denne strategien bør ta inn over seg behovet for fagskolekandidater.

En forutsigbar opptrappingsplan for studieplasser ved fagskolene vil bidra til god og forutsigbar utvikling av sektoren. Det vil i denne sammenheng være fornuftig med en kvoteordning for hvor mange av studieplassene som opprettes de neste årene skal være av den typen strategien behandler. God forutsigbarhet for utdanningssektorene kan dekke den økende etterspørselen etter fleksible og desentraliserte utdanninger. Våren 2020 vedtok stortinget et anmodningsvedtak om en forutsigbar opptrapping av antall studieplasser innen HYU. Dette kommer dessverre ikke frem i statsbudsjettet for 2021.

Regjeringens tidligere begrunnelse om å se an søkertallene i HYU for å ha grunnlag for økt mengde studieplasser i sektoren er utdatert. De siste årene har søkertallet vokst stabilt, senest med 25% for 2020, med over 4000 nye studenter.

Vekst i antall studenter på fagskoler er nødvendig for å sikre rett kompetanse til arbeids- og næringsliv i privat og offentlig sektor. ONF støtter opptrappingsplanen med tilsvarende midler.

[Plassering av høyere yrkesfaglig utdanning i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring \(NKR\)](#)
Diskusjonen om NKR engasjerer mange både i utdanningssektoren og i arbeidslivet, i ulike fagmiljøer og blant studenter. Det er særlig hvordan Norge praktiserer sitt rammeverk i kontrast med andre europeiske land, og det europeiske kvalifikasjonsrammeverket som blir kritisert. I 2000 ble fagskolene kalt en utdanning mellom barken og veden. I dag er det større forståelse for behovet for en bred fagskolesektor med større varians av læringsutbytte for å møte arbeidslivets behov.

I Norge er alle utdanning på fagskole plassert på nivå 5 i NKR. Fagskolene kan av den grunn ikke tilby utdanninger på nivå 6, 7 eller 8, uavhengig av læringsutbytte. Bruken av rammeverket i Norge står i kontrast til det europeiske kvalifikasjonrammeverket. Det er åtte

Organisasjon for Norske Fagskolestudenter
Kolstadgata 1
0652 Oslo
post@fagskolestudent.no

Telefon
458 42 743
Org nr.
988 804 094

Organisasjon for Norske Fagskolestudenter

kvalifikasjonsnivåer fra grunnleggende nivå (nivå 1) til avansert nivå (nivå 8) og nivåene blir beskrevet i form av læringsutbytte (ikke skoletype) som skal være oppnådd for hvert nivå.

En rapport som ble lagt frem av NOKUT på tampen av 2020 retter blikket mot utlandet og viser hvordan andre land har laget rammeverk som gjør det mulig å plassere utdanninger fra fagskoler, høyskoler og universiteter på samme eller likeverdige nivå. Altså å plassere fagskoleutdanninger på nivå seks til åtte.

Dersom man går inn for en endring i NKR for å bedre gjenspeile læringsutbyttet ved enkelte fagskoleutdanninger på høyere nivå bør disse fagskolene søke NOKUT om ny akkreditering basert på nye krav. En

Organisasjon for Norske Fagskolestudenter

Bedre tilrettelegging for fleksibel videreutdanning ved fagskoler

Hvordan øke rekruttering og gjennomføring av fleksible utdanninger?

ONF er glade for at det rettes søkelys mot hvordan man kan legge til rette for et bredt mangfold av studenter gjennom fleksible og desentraliserte utdanninger. Det bes om innspill på hvordan man kan tilrettelegge for at studenter tar utdanning fleksibelt. I det følgende kapittelet gir vi innspill som vil gi bedre rekruttering og bedre gjennomføring. Videre kan økonomi være en betydelig barriere både for studenten, for fagskolen og for arbeidsgivere som ønsker kompetanseheving for sine ansatte.

All offentlig utdanning i Norge skal være gratis, men offentlige fagskoler er i dag et unntak i flere tilfeller. På samme vis er det ikke like muligheter på utdanning. Strategien kan bidra til å utjevne forskjellene bla bosted og arbeidstilknytning har på mulighetene til å tilegne seg kunnskap og kompetanse ved en fagskole.

Gratisprinsippet og lik rett til utdanning

Kunnskapsdepartementet stiller ikke krav til fylkeskommunene om at offentlig høyere yrkesfaglig utdanning skal være fullfinansiert. Ifølge tall fra Deloitte (2016) er kostnaden ved en studieplass i fagskolen i gjennomsnitt 20 000 kroner høyere enn tilskuddet per studieplass. Dagens tilskuddsnivå dekker altså ikke kostnaden det er å tilby høyere yrkesfaglig utdanning.

Gjennomsnittlig nivå på skolepengene for en fagskolestudent er i dag ca. 24 500 kroner per semester. De høye studieavgiftene studentene må dekke vil fungere som et hinder for noen.

I mange tilfeller er det arbeidsplassen som dekker studieavgiften til studenten, og gir studenten dispensasjon til kompetanseheving. Dette bidrar til at noen arbeidstakere kan prioritere kompetanseheving for sine ansatte, mens andre arbeidstakere, ikke har den samme mulighet.

Fagskolen er i dag det eneste offentlige skoleslaget som ikke har gratisprinsipp. ONF krever at tilskuddet må økes for å dekke den reelle kostnaden for en studieplass slik at høyere yrkesfaglig utdanning også havner under gratisprinsippet.

I vårt samfunn er det et viktig prinsipp at alle skal ha anledning til å ta den type utdanning en ønsker og at offentlig utdanning skal være gratis. Strategien bør se på hva som i dag blir hindret av dette, og legge til rette for å motvirke, og å bryte ned disse hindrene.

Organisasjon for Norske Fagskolestudenter

Studiestøtte

Studentenes private økonomi vil også være et hinder for enkelte. Studiestøtten fra lånekassen er lav, og støtter ikke fulltidsstudenten. Nasjonalt har 7 av 10 studenter deltidsjobb. De studentene som har deltidsjobb hadde i 2019 en medianinntekt på 120 000 kr. Legger man på stipend på 49 200 kr (gitt at studenten består graden), samt studielån på 73 800 har en heltidsstudent totalt en inntekt på 253 000 kr.

Endringene i låneordningene gjør at studenter over 30 år kan søke på ytterligere lån, men ONF mener fremdeles studiestøtten er for lav, og er redde for at lånet en voksen student må påta seg skaper motvilje mot å ta videreutdanning.

ONF støtter Norsk Studentorganisasjon (NSO) sitt krav om en økning av studiestøtten og at den knyttes opp til folketrygdens grunnbeløp til 1,5G samt at den justeres årlig i tråd med grunnbeløpet. Vi tror en økning av studiestøtten vil gjøre at flere velger å ta videreutdanning.

Studiesteder – desentraliserte campus

ONF ser en utfordring med regionreformen og sammenslåing av fagskoler som fører til tap av studiesteder. Det er særlig viktig for fagskolene og beholde studiestedene sine slik at høyere yrkesfaglig utdanning er tilgjengelig for etablerte studenter og deltidsstudenter som kombinerer studier med jobb og familieliv. Reduksjon i studiesteder vil svekke denne gruppens mulighet til å ta en høyere yrkesfaglig utdanning. Nettstudier og samlingsbaserte studier kan bidra til å gi flere mulighet til HYU, men det bør ikke gå på bekostning av desentraliserte campus hvor man kan tilby utdanninger hvor tilgang på verktøy og læringsarealer er essensielt for å oppnå læringsutbyttet.

Kvaliteten på utdanningen må bidra til å vedlikeholde eller heve anerkjennelsen på utdanningstilbudet som gis. Studiekvalitet på fagskoler er knyttet til arbeidslivsrelevansen i utdanningene. ONF er opptatt av at studietilbud utvikles i samarbeid med arbeids- og næringsliv og baseres på utviklingsarbeid og erfaringskunnskap. Kravene til fagmiljø må vektlegge oppdatert faglig kompetanse og relevant yrkeserfaring likt som krav til pedagogikk.

Dersom desentraliserte utdanningstilbud oppleves å holde lavere kvalitet og dermed uteksaminerer kandidater som ikke blir anerkjent av det aktuelle arbeidslivet vil det både være ødeleggende for den enkelte og for samfunnet.

Den gamle påstanden om at nettstudier og samlingsbasert utdanning gir mer frafall enn campusstudier, har heldigvis vist seg over tid å være ukorrekt. Likevel er det verdt å påpeke noen fellestrekk ved utdanningsprogram med høy gjennomføringsgrad: aktive diskusjonsfora, komplementerende medier og samarbeidsaktiviteter¹. Strategien må sørge for at studietilbudene holder høy kvalitet og videre, at utdanningene er rettet mot arbeidslivet og sørger for at motiverte studenter beholder motivasjonen gjennom studietiden.

Utdanningstypen strategien berammer krever betydelig synliggjøring, sammenlignet med de store, tydelige utdanningsretningene som ungdom og arbeidstakere kjenner til. Det bør satses

¹ Creelman, A & Reneland-Forsman, L. (2013). Completion Rates – A False Trail to Measuring Course Quality? Let's Call in the HEROES Instead. European Journal of Open, Distance and E-Learning. 16 (2), 40-49

Organisasjon for Norske Fagskolestudenter

på en styrking av karriereveiledning- og rådgivningstjenester i grunnopplæringen og for de som ønsker å bytte karriere. Andre tiltak bør også vurderes.

Mangfoldig utdanningstilbud

Studieplassene strategien omfatter må fordeles til studieretninger der arbeids- og næringsliv kan dokumentere etterspørsel av utdanningene. I høyere yrkesfaglig sektor dag gjelder dette studier innenfor et bredt spekter av tekniske fag, helse- og oppvekstfag og økonomiske og administrative fag.

Ofte er fleksible og desentraliserte studietilbudene innefor HYU lagt tett opp mot fylkes og nærområdets næringsstruktur. Det bør vurderes om enkelte fagmiljø skal tilby desentraliserte utdanningstilbud, i korte perioder, også utenfor sine primære lokasjoner.

På grunn av fagskolens særegne tilknytning til lokalt arbeidsliv, er høyere yrkesfaglig utdanning en svært viktig for næringsliv i distriktsområder. NHOs kompetansebarometer viser at mer enn halvparten av deres medlemsbedrifter har behov for ansatte med høyere yrkesfaglig utdanning. I flere år på rad har høyere yrkesfaglig utdanning vært den mest etterspurte utdanningsformen etter fagbrev. Det er tydelig at yrkesfaglig kompetanse på alle nivå er sterkt etterspurt.

ONF er opptatt av at fylkeskommuner etablerer fagskoler separat fra videregående skole i egne lokaler med egen administrasjon som har kompetanse på høyere yrkesfaglig utdanning. Flere fylkeskommunale fagskoler deler i dag lokaler, administrasjon og undervisere med videregående skoler. Dette påvirker studiekvaliteten og studiehverdagen til studentene negativt. Det er derfor avgjørende at fylkeskommunene prioriterer midler til egne bygg, infrastruktur og kvalitetsutvikling.

Organisasjon for Norske Fagskolestudenter

Samarbeidsarenaer

Det bes om innspill på hvordan regionale aktører bedre kan koordinere sine samlede behov for kompetanseheving. I tillegg spørres det om hvordan fylkeskommunene og organisasjonene bedre kan bidra til økt grad av fleksible og desentraliserte utdanninger. ONF har en forventning om at næringslivsaktører, organisasjoner og fylkeskommunene som har roller i arbeidslivet har et solid samarbeid som bidrar til nettopp dette. Dette gjelder f.eks. industriklynger og andre faglige samarbeidsarenaer, samt fagråd mellom fagskolene og arbeidslivet.

I tillegg bør det legges til rette for gode erfaringsutvekslingsarenaer for fylker. Slik kan fylkeskommunene lære av hverandre. Dessuten kan dette bidra til at fylkeskommunene, som eiere av fagskoler, kan få mer samlet praksis. ONF opplever at det er svært ulikt eierskap og

De fleste fylkeskommunene kan ha nytte av en mer systematisk tilnærming til sin eierrolle ovenfor fagskolene. De skal følge opp ambisiøse mål som ofte vil kreve kulturendring ved enkelte fylkeskommuner. De komplekse utfordringer som kan oppstå kan begrenses gjennom strategiens tiltak på dette området. Den viktigste rollen er gjennom kompetansepolitikk og næringspolitisk arbeid. Her bør strategien sette søkelys på å styrke eksisterende samarbeid.

En økt satsing på fagskoler gjennom fylkeskommunene som eiere vil være en naturlig forventning for å oppnå flere fleksible og desentraliserte studietilbud i HYU, og kan bidra både til økt koordinering av kompetansebehov, og økt utnyttelse av fagskolenes kompetansemiljø. En utfordring strategien må se på er hvordan de private fagskolene skal være med på nasjonal og lokal arbeidsdeling av utdanninger.

Planlagt permittering som kompetansehevingsperioder

Det bes om innspill på hvordan arbeidslivet kan stimulere til at permitterte får mulighet til å ta utdanning. Heldigvis er det allerede gode ordninger for dette i dag, men ONF ser behovet for å stimulere til at enda flere kan utnytte permitteringsperioden til å drive med kompetanseheving.

Vi applauderer forsøksordningen med stipend til fagarbeidere i tillegg til åpning i dagpengeregelverket for studerende arbeidere. Slike tiltak bør evalueres, videreutvikles og styrkes. Ledige må få lov til å benytte muligheten til å gjøre kompetansebehov.

Et godt samarbeid mellom arbeidsliv og fagskolene, samt de øvrige samarbeidspartnerne nevnt over kan bidra til at fagskolene kan svare på arbeidslivets behov på effektiv måte.

Dersom arbeidslivet står ovenfor en situasjon hvor de ser seg nødt til å permittere sine ansatte vil ofte både arbeidsplassen og den ansatte sette pris på muligheten til å kunne bruke permitteringsperioden på kompetanseheving. Eksempelvis gjennom et kurs ved en fagskole.

Utviklingsgrep:

Det bedt om innspill rundt utviklingsgrep som kan gjennomføres på området fleksibel og desentralisert høyere yrkesfaglig utdanning. I det følgende vil ONF kommentere noen virkemidler utover

Utviklingsmidler

Organisasjon for Norske Fagskolestudenter
Kolstadgata 1
0652 Oslo
post@fagskolestudent.no

Telefon
458 42 743
Org nr.
988 804 094

Organisasjon for Norske Fagskolestudenter

I finansieringen av fagskolesektoren er det ingen faste utviklingsmidler som går til fagskolene. Det ansvaret ligger foreløpig hos fylkeskommunene, noe som slår ulikt ut fra fagskole til fagskole. Hvilken ekstra bevilgning fagskolene får fra fylkeskommunene varierer veldig og skaper derfor ingen bedre forutsigbarhet. Utviklingsmidlene som kommer over statsbudsjettet, er søkbare. Dette gjør at disse midlene blir skjevt fordelt, da det er fagskolene som har ressurser og kapasitet til å søke på midlene som får midlene.

For at fagskolene skal ha en sunn drift av skolene, samtidig som det jobbes med kontinuerlig utviklingsarbeid som hever kvaliteten på eksisterende studier og legger til rette for nye studier. I tillegg må det legges til rette for en økning i antall studenter etter arbeidslivets behov. Da er det essensielt at regjeringen følger opp både med en forutsigbar opptrappingsplan, og at det bevilges faste utviklingsmidler til fagskolene. I denne sammenheng må det også være incentivordninger for kontakt mellom arbeidsliv som ikke er tilkoblet fagskoler, slik at det ikke blir et behovs gap i en sektor samtidig som det er en satsing på fagskolekandidater i en annen.

Sektoren har brukt mye tid på struktur i form av sammenslåinger, opptaksordninger gjennom samordnaopptak. Fagskolene har visst, bla gjennom bransjeprogrammene, at de er rustet og klare for en opptrapping av kandidatproduksjon. Strategien bør legge godt til rette for at fagskolene og sektoren lykkes med dette arbeidet.

Med vennlig hilsen
Organisasjon for Norske Fagskolestudenter

Wictor Østvand Jensen
Leder

A. Thiren
Politisk rådgiver